

GHADAM TAJJEB

Hekk in-nies ta' Wied-Ilma kienu jsejhu lil żewġt ixjuh għakka tar-raħal li, għalkemm kienu bil-grizma aktar minn darba, kienu dejjem jirxuxtaw u jerggħu jmekku mat-triqat. U tabilhaqq dawn iż-żewġt ixjuh, il-wieħed mlaqqam Ċanu u l-ieħor iż-Żirka, donnhom kellhom sebat erwieh kif ngħidu għal-qtates. Darba waħda, xi għaxart ijiem wara li kienu fielsuha minn fialq il-mewt, marru l-ħanut tal-Boqloq jixorbu qatra bis-saħħa ta' xulxin. Kien fihom għors dawn iż-żewġt ixjuh li kienu jħossu ruħhom barranin fost nisel ieħor ta' nies żgħażaġh, u li kienu saru ħbieb bħal baħrin ta' dghajsa waħda meħlusin mill-għarqa. B'minkbejhom fuq mejda twila, b'żewġ tazzi tan-nofs quddiemhom iħammru bl-imbid jilma fid-dawl tal-lampa, u ħafna qxur tal-karawett fejn saqajhom, bdew ifakkru lil xulxin kull ma kien għadda minn għalihom. Fost hwejjeġ oħra Ċanu qal liż-Żirka: "U hekk, ħabib, ġebbed minn hawn u ġebbed minn hinn, għadna mal-ħajjin. Kos, kemm nies marru qbilna. Tiftakarhom lil Wiżu tax-Xanda, lil Peppi tal-Ħamraman, lil Kieġi tar-Rewrew u lil Toni tal-Maġnuq? Min jaf kemm kilna flimkien, u issa, balleċ, l-anqas wieħed ma baqa' ħaj! Aħrab il-lum u aħrab għada sa fl-aħħar tmiss lilna wkoll. U jaħasra martek Ċikka kif inqerdet ħesrem? (Bejnietna Ċikka meta mietet kellha ħamsa-u-sebghin. Imma billi Ċanu u ż-Żirka kienu għalqu d-disgħin, deħrilhom li Ċikka mietet żagħżuġha). Iż-Żirka qagħad jisma' l-sieħbu bl-akbar dehwa, donnu kien qed jissamma l-ġrajja ta' ħbiebu, xjuh oħra bħalu mejta, mid-dinja l-oħra. U l-isem ta' martu firixlu quddiem għajnejh biċċa kbira mill-ħajja tiegħu, l-isbaħ ħolm ta' żogħżitu, ħolm li kien ifuħ daqs il-qasrija qronfol minsuba f'hoġor it-tieqa, tal-Ġizwi, missier Ċikka.

"Eh, ħabibi Ċanu," wieġeb iż-Żirka, "il-lum jew għada jkollna nparpru", u dak il-ħin donnu biex itaffi l-imrar ta' ruħu bexx xuftejh b'żewġ belgħat inbid waqt li ssokta jgħid "għax tgħix kemm tgħix trid tmut. U fl-aħħar miet Abram li, kif smajthom igħidu fil-priedka, għax snin daqs kemm hemm ramel f'xatt il-baħar, aħseb u ara aħna".

"Hekk sewwa qed tgħid" wieġeb iċ-Ċanu, "imma dak ir-raġel li semmejt, Abram, mhux snin kellu daqs kemm hemm ramel imma tfa, għax jien ħajtu kont smajtha minn għand Dun Kustanz."

—"Iva e!" stagħġeb iż-Żirka "imsejken ta' raġel mela kif rabbiehom daqshekk tfall Jien bil-kemm stajt ingħajjex il-ħdax-

il-tifel u seba' bniet li kelli. Imsejken raġel u aktar u aktar imsej-kna martu. Min jaf kemm kien ikollhom xi jgħidu niela! U mbagħad il-kliem reġa' waqa fuq mart iż-Żirka li meta kienet għadha xebba fuq tagħha kienu jsejnhulha "Haddejn il-Warda"; l-aktar iż-zgħażaġħi subien li kienu jgħaddu l-jeli jgħannulha taħt it-tieqa tal-ghorfa tagħha. Wiż-Żirka fakkar lil ħabibu kif kien ħabibha l-ewwel darba, kif wasslilha l-qolla d-dar u mbagħad baġħat joħtobha ma' mara ġara tagħha. "Dak kien żmien", wieġeb iż-Żirka, donnu nesa d-disgħin sena fuq dahru "il-ghaxija qabel ma żżewwiġna kont nishar għandhom, inqatta' l-ħin fil-ħrejjef jew ngħannu fuq il-kitterra. Imma hej mita wasalna biex intejġu l-ftira għaqdet għax kellna mmorru għand l-arċipriet ħalli jistħarrigna fid-dutrina. Dik biċċa li ġratli! ħsibt li l-arċipriet ma kienx sa jatini niżżewweġ għax fost l-oħrajn għamilli din il-mistogsija: "Taf tgħidli l-Knisja biex tingħalaq?" U jien, Ċanu, duttrina ftit li xejn kont naf, għax dejjem l-għalqa nikser jew naħsad jew niżra; u għalhekk weġibtu "Sur arċipriet, il-knisja tingħalaq bl-imfietah u l-istaneg". Trid tara mbagħad x'ħasla tani l-arċipriet, kif waqqagħli wiċċi fl-art "U ma tistħix" qalli "mela ma tafx li l-Knisja tingħalaq bil-Fonti tal-Ilma Mbierək!" "Kos, jien bħalek kont ngħidlu", wieġeb Ċanu "aħna n-nies ta' l-art ma aħniex nies ta' l-gherf. U Ċikka, Alla jaħfirha, kif ħelsitha miegħu?". "U kif ridtha teħlisha", qabeż iż-Żirka "għalha qaws ieħor bħali: Saqsieha l-Knisja ta' Alla biex titbajjad, u hi miskina wieġbithu, Sur Arċipriet, il-Knisja ta' Alla titbajjad bil-ġir u l-pniezel (1). U l-arċipriet ta' ħasla oħra lilha. Għax hu, Alla jaħfirlu, kien tar-ruħi ħafna, u kien jisbel jekk ma tkunx taf id-duttrina sewwa. Mela meta kont sa nersaq għall-ewwel tqarbina, ommi ħaditni għandu biex jistħarrigni "Ibni", saqsieni hu "kemm huma l-kmandamenti ta' Alla?" Ħamsa, sur Arċipriet, weġibt jien. U hej ma riedx jatini nitqarben. Imma ommi, bħal kieku riedet iddewwi l-biċċa "Sur Arċipriet", qaltu, "jaħasra tih jitqarben, id-dutrina jafha. Ma wieġibx tajjeb mhux għax ma jafx li l-kmandamenti ta' Alla huma sebġha, imma għax jistħi". U hej l-biċċa għaqdet aħjar, għax bewwiġna l-barra t-tnejn, u baġħatna nitgħallmu d-dutrina lili u l-ommi miegħi". Ċanu nfexx jidħak u mbagħad beda biex ighid xi ħaġa minn tiegħu hu wkoll. "Mela lili ma ġratlix biċċa oħra ma' dan l-arċipriet? Darba fil-quddiesa ta' l-ewwel inkun qed inqassat l-użarju u ngħid xi talb għal-erwieħ, u xħin kont qed ngħid xi ħaġa għal-mejtin "Gwerra eterna u għaks perpetwa, sinjur ħenn għalihom" (2), ma jdurx fuqi f'dik

(1) It-tweġiba għal mistogsija ta' l-arċipriet kellha tkunhekk: Il-Knisja ta' Alla titbajjad bid-dija ta' l-Ispirtu Santu. Xi qodma għadhom jiftakru dutrina bħal din.

(2) Kliem imħassar mil-Latin *Requiem eternam u lux perpetua*.

il-hemda kollha jgħajjat miegħi "X'int tbarqam u tgħid? Qed titlob għal-għiaks? Mela ma hawnx għiaks biżżejjed? U l-gwerra jonqosna!"

Iż-żewġt ixjuħ reġgħu bellu xuftejhom bl-inbid "Narrah imbierek kemm kien qalil dak l-arċipriet" qal iż-Żirka bejn daħka w oħra "Tiftakarx Ċan meta konna għadna żgħażaġh; jien kissirt ħġieġa mis-sagristija, u l-arċipriet ried jaf min kis-sirha minn għandek, u jien għaqqadtlek il-ponn minn wara biex ma tikxifnix?"

"Ċan" qallek l-arċipriet għal tliet darbiet "Ċan, għid min kisser dik il-ħġieġa għax sa naqlagħlek widnejk u sa teħel b'kollox int." U int weġibtu "Fuq ruħi, sur arċipriet, ma nafx min kissirha l-ħġieġa, imma hu min hu, hu ż-Żirka! "Niftakar ingħid" wieġeb Ċanu, l-aktar b'dik ix-xeba ħatar li dliktli fuk dahri l-ewwel darba li ltqajna, ma nibqax niftakar!"

Hawnhekk iż-żewġt ixjuħ xorbu l-aħħar subgħajn inbid li kien baqgħalhom fit-tazza u qamu jitwieżnu fuq l-għasluġ tal-lumi biex jingabru lejn darhom qajl qajl. U f'għajnejhom għad-dawl tal-lampa, kien hemm bħal demgħa ta' ħasra tleqq, donnhom b'dawn għajnejhom riedu jfissru lil xulxin: Min jaf nerġgħux niltaqgħu darb'ohra biex nidhaddtu fuq l-imgħoddi flimkien? Tgħid Dun Manwel għad jarga' jagħmilna l-grizma u jifirhila meta jara li rgajna rxuxtajna, inwerrku bl-għasluġ mat-triqat tal-ħāra? Min jaf, għadam tajjeb aħna, imma fl-aħħar jasal l-aħħar għalina wkoll.

"Il-lejl it-tajjeb, Ċan!"

"Il-lejl it-tajjeb Żirk!"

Wiż-żewġt iħbieb infirdu minn xulxin ihewdnu fuq l-imgħoddi.

GUZÈ AQUILINA.